

Z fortepianem w walizce – scenariusz spektaklu teatralnego o życiu i twórczości Ignacego Jana Paderewskiego „With the piano in his suitcase” – the play about life and work of Ignacy Jan Paderewski

1870 - Kuryłówka Podole – dzieciństwo

1870 - Kuryłówka Podole - childhood

Salonik, ojciec siedzi w fotelu, mały Paderewski siedzi przy fortepianie i gra, po chwili przestaje

Ojciec: Dziecko kochane zaimprovizuj cośkolwiek.

- Dear child, improvise something!

Ignasz: Ojczy, czy ty nie masz dość słuchania mojej muzyki?

- Father, aren't you enough of listening to my music?

Ojciec: Graj chłopczy, graj!

- Play, my boy, play!

Ignacy znowu zaczyna grać, ojciec zasypia, Ignacy spogląda na ojca i przestaje grać.

Ojciec: Dlaczego nie grasz? Dlaczego przestałeś? Graj dalej!

- Why aren't you playing? Why have you stopped? Keep playing!

Ignasz: Przecież zasypiasz a ja gram już dobrą godzinę.

- You're falling asleep and I've been already playing for an hour.

Ojciec: Graj choć jeszcze przez parę chwil.

- Please, play for a few moments at least.

Macocho: Janie, daj swojemu synowi chociaż chwilę wytchnienia, Józio, Marysia i Stasiu czekają na niego, chcą się z nim pobawić.

- Give your son at least a moment of respite, Józio, Marysia and Staś are waiting for him, they want to play with him.

Ojciec: Aniu, nie widzisz, że ten chłopiec ma talent. On musi grać, musi ćwiczyć.

- Ania, can't you see that this boy's got a talent. He must play, he must practise.

Macocha: Masz kochanie kilka smakołyków. Ja ci mówię (*zwracając się do Jana Paderewskiego*) ty tego chłopca zameńczysz albo gra albo czyta ci te rosyjskie gazety.

- Honey, here you have some sweets. I'm telling you, you will tire this boy out, he plays or reads you these Russian newspapers.

Ojciec: Nic nie poradzę, że mój wzrok jest już coraz słabszy. A zresztą tylko Ignas umie czytać po rosyjsku. Tyle dobrego ostatnio się wydarzyło na wojnie francusko – pruskiej. Cieszymy się, ta nadzieja na niepodległość naszego kraju sprawia, że czekam na każdą nową wieść.

- I can't help that my sight is getting weaker and weaker. Nevertheless, only Ignas can read Russian. A lot of good has happened in the French- Prussian war recently. Let's enjoy it. This hope for independence of our country makes me wait for every news.

1875 - Warszawa – młodość

1875 - Warszawa - youth

Edward Kerntopf: Mam dla Ciebie dobre wiadomości. Powracasz do warszawskiego Konserwatorium. Zrozumieli w końcu swój błąd i zezwalają na twój powrót.

- I've got good news for you. You're going back to the Warsaw Conservatory. They've understood their mistake and they're allowing you to return.

Ignacy: Jak to? Przecież mnie stamtąd wydalono.

- What? Mind you I've been expelled.

Edward: Tak wiem, nie chciałeś uczestniczyć w próbach orkiestry prowadzonej przez dyrektora. On chciał żeby wasza orkiestra wystąpiła dla cara.

- Yes, I know, You didn't want to participate in orchestra rehearsals led by a principal. He wanted your orchestra to play for an emperor.

Ignacy: Mówiłem dyrektorowi wprost, że nie mogę przychodzić na próby – dla mnie najważniejsze są egzaminy.

- I told the principal directly that I couldn't come to the rehearsals – for me the most important things are my exams.

Edward: Teraz to już nie ma znaczenia, wszystko jest już w porządku, dostałem właśnie w tej sprawie tę oto wiadomość i to od samego dyrektora (*wymachuje pismem przed nosem Ignacego, Ignacy wrywa pismo*).

- Now, it doesn't matter anymore, everything's ok, I've just received a message on that score and it's straight from the principal.

Ignacy: Co to jest? Przecież nie chcieli mnie już tam. Szczerze mam dość. Chcesz wiedzieć jak było w konserwatorium – powiem Ci Edwardzie. Mój pierwszy nauczyciel był tak nieprzyjemny i tak zniechęcił mnie do gry, że od razu poprosiłem o zwolnienie mnie z lekcji gry na fortepianie.

- What's that? They didn't want me there. I'm sincerely fed up with that. Do you want to know how it was like in the conservatory – I'll tell you Edward. My first teacher was so unpleasant and he discouraged me from playing so much that I asked for release from piano lessons.

Edward: Jak to? Nigdy o tym nie wspomniałeś!

- What? You've never mentioned that!

Ignacy: Powiedział mi, że moje ręce nie nadają się do fortepianu i jeszcze wiele innych przykrych rzeczy.

- He told me that my hands didn't fit to the piano and many other fretsome things.

Edward: Masz na myśli profesora Józefa Śliwińskiego? To niemożliwe!

- Do you have professor Józef Śliwiński in your mind?

Ignacy: Daj spokój, samo wspomnienie o tym jest dla mnie przykre, nie chce o tym rozmawiać.

- Forget it, even the recollection of that is unpleasant for me, I don't want to talk about it.

Edward: Nie wiedziałem.

- I didn't know that.

Ignacy: Przez rok zapoznałem się z wieloma instrumentami muzycznymi. Najpierw flet. O dziwo moje wargi były zbyt szerokie – a więc klęska. Mimo usilnych prób musiałem przenieść się do klasy gry na trąbce i na helikonie.

- For a year I was introduced to many instruments. Firstly the flute. Surprisingly my lips were too wide – the disaster then. Despite strenuous attempts I had to move to the trumpet and helicon class.

Edward: Naprawdę? Ty grałeś na trąbce?

- Seriously? You played the trumpet?

Ignacy: Gorzej, na helikonie. Uwierzyłem, że jest to instrument dla mnie. Uzyskałem piękne wyniki, profesor był zachwycony i ciągle powtarzał: tak, helikon to twoja przyszłość! Zapamiętaj moje słowa!

- Worse! I played the helicon. I believed that instrument was for me. I got high grades, the professor was delighted and he kept saying: "Yes, the helicon is your future! Remember my words!"

Edward: A fortepian?

- And the piano?

Ignacy: Profesor od helikonu twierdził, że fortepian nie jest dla mnie, czeka mnie podobnoż kariera ale tylko heli-ko-ni-sty! Paderewski światowej sławy helikonista! To jest moje przeznaczenie.

- The helicon professor claimed that the piano wasn't for me, the career supposedly is waiting for me but only the career of the he-li-co-nist! Paderewski the world famous heliconist! This is my destiny.

Edward: Gdybym nie był synem jednego z najlepszych producentów fortepianów nie umiałbym nawet powiedzieć co to jest helikon.

- If I weren't one of the best piano producers' son, I couldn't even say what a helicon is.

Ignacy: Kiedyś też bym tak odpowiedział a dziś chyba zaczynam wierzyć w moją karierę na tym instrumencie.

- I would say the same once but today I think I'm starting to believe in my career with this instrument.

Edward: Ignacy, twoim przeznaczeniem jest gra na fortepianie. Ale po co skłóciłeś się z dyrektorem, pamiętasz jak cię przyjmował do konserwatorium?

- Ignacy, your destiny is playing the piano. But why did you argue with the principal? Do you remember when he enrolled you in the conservatory?

Ignacy: Oczywiście, spojrzał na mnie, wytrzymałem jego wzrok, zrozumiałem jego przenikliwe spojrzenie. Nie zdziwiło mnie nawet gdy powiedział: Tego chłopca przyjmujemy od razu i to bez egzaminu.

- Of course, he looked at me, I held his stare, I understood his beady look. I wasn't even surprised when he said: "We are enrolling this boy immediately without the exam."

Edward: No właśnie poznał się na tobie i na Twoim talencie, dlaczego nie możesz się zgodzić zagrać w jego orkiestrze?

- Exactly, he spotted you and your talent, why can't you agree to play in his orchestra?

Ignacy: Tłumaczyłem mu, że nie mogę przychodzić na próby, to jest wykluczone, mam ku temu bardzo ważne powody – Mo-je egza-miny!

- I explained him why I couldn't come to the rehearsals. No chance! I have important reasons to that – my exams!

Edward: Jak to?

- What?

Ignacy: On tego nie rozumie, krzyczał do mnie, że egzaminy to głupstwo! Nic nie jest obecnie ważniejsze od prób i nakazuje mi chodzić na nie regularnie. Rozumiesz? On mi nakazuje!

- He doesn't understand this. He shouted at me that exams were just nonsense! Nothing is currently more important than the rehearsals and he is ordering me to go there regularly. Do you understand? He is ordering me!

Edward: Naprawdę nie jesteś w stanie tego pogodzić?

- Can't you really combine them both?

Ignacy: Nie, nie pozwolę się zatrzymać i nie pozostanę dłużej w konserwatorium niż to należy do moich obowiązków – to wykluczone. Nie uznaję nigdy prawa konserwatorium do zatrzymywania studenta i kary za niewstawianie się na próbę, więc gdy chcieli mnie zatrzymać siłą poleciłem otwarcie zamkniętych drzwi. Wracam do konserwatorium ale chcę żeby moje prawa były respektowane!

- No, I won't let them stop me, I will stay in the conservatory no longer than required, it's impossible. I won't accept the conservatory's right to student's retention and to punish students for not coming to the rehearsal. So when they wanted to keep me by force, I instructed them to open the closed doors. I'm coming back to the conservatory but I want my rights to be respected.

Edward: Pójdziemy do dyrektora. Wszystko na pewno da się załagodzić

- We'll go to the principal. I'm sure everything might be placated.

(wychodzą)

1899 – Kąсна Dolna – Helena Górska

1899 – Kąсна Dolna – Helena Górska

Helena Górska wraz z Paderewskim przybywają na miesiąc miodowy do Kąsnej - służba wita nowożeńców chlebem i solą, Paderewski oprowadza Helenę po Kąsnej i wchodzi do salonu, siada w fotelu, na stoliku znajduje plik listów, zaczyna czytać – w tle pojawiają się kobiety Paderewskiego - nagranie

Drogi Ignacy, dotarła do mnie smutna wiadomość. Nie będziesz już teraz blisko mnie. Wyjeżdżasz do Strasburga. Kochany, rozumiem, że dla Ciebie to wielka szansa. Nie mogę jednak pozostać obojętną. Tęsknie do chwil, gdy razem siedzieliśmy przy fortepianie, mogłam wtedy czuć Twoją obecność. Twoje dłonie splecione z moimi dawały mi poczucie naszej jedności. Tak bardzo mi Ciebie brakuje. Każdej chwili myślę o Tobie i tęsknie. List od ciebie sprawił mi wiele radości. Pisałeś, że jesteś bardzo niecierpliwy, ja też kochany, że chcesz mnie zobaczyć, wrócić do mnie, spać w moich ramionach i tam znaleźć jedyne ziemskie dobro. Pamiętam każdą chwilę spędzoną z tobą i ta pamięć o nich daje mi nadzieję. Pamiętaj, że zawsze będziesz miał we mnie swoją powierniczkę i wierną przyjaciółkę.

Dear Ignacy, the sad message has been received to me. You won't be close anymore. You're leaving to Strasburg. My love, I understand that for you it's a big chance. However, I can't stay unmoved. I miss the moments, when we were sitting together by the piano, I could feel your presence then. Your hands interdigitated with mine gave me the feeling of unity. I miss you so much. Every moment I think about you. The letter from you gave me so much joy. You wrote you were very impatient, me too my love, you wanted to see me, come back to me, sleep in my arms and find there the only good on earth. I remember every moment I spent with you and the recollection of these moments gives me hope. Remember that you will always have me as your confidant and faithful friend.

Twoja na zawsze Anetta Jessipow-Leszetycka

Yours forever Anetta Jessipow-Leszetycka

Kochany Ignasiu, tęsknie za Tobą. Chcę żebyś wiedział, że coraz mniej gram. Wiesz, że gdy widzę publiczność denerwuje się ogromnie, boję się. Tak, pamiętam, mówiłeś, że mam ładne uderzenie, brzmiało ono dla ciebie zachwycająco. Wydaje mi się jednak, że księżna Aleksandra Bibesco stoi ode mnie na wyższym poziomie. Tak bardzo nie lubię z nią rywalizować a szczególnie teraz kiedy cię tu nie ma, kiedy nie możesz podnieść mnie na duchu, pochwalić. Czekam z utęsknieniem na list od Ciebie.

Paryż, Z miłością w sercu Księżna de Brancovan

Dear Ignaś, I miss you. I want you to know that I've been playing less and less recently. You know that when I see the audience I'm getting nervous very much and I'm scared. Yes, I remember, you told me I had a nice stroke, it sounded amazingly for you. But it seems to me that the duchess Aleksandra Bibesco stands on the higher level than mine.. I dislike competing with her so much, especially when you are not here, when you can't uplift nor praise me. I'm looking forward to a letter from you.

Paris, with love, the duchess de Brancovan

Zaczytany Paderewski nie zauważa Heleny, która przygląda mu się. Podbiega do niego i wrywa listy.

Helena: Co to ma znaczyć! Obiecałeś, że będziesz mi wierny! Mam dość tych wszystkich kobiet.

- What's this! You promised me to be faithful! I'm fed up with all these women.

Ignacy: Heleno, jestem ci wierny i zawsze będę.

- Helena, I'm faithful to you and I always will.

Helena: Właśnie widzę: Twoja na zawsze Anetta Jessipow-Leszetycka, Laurence Almatademy, Z miłością w sercu Księżna de Brancovan. Nie wytrzymam tego!

- I can see it precisely: yours forever Anetta Jessipow-Leszetycka, Laurence Almatademy, with love, the duchess de Brancovan. I can't stand this!

Ignacy: Heleno przeceież wiesz, że tylko ty się dla mnie liczysz.

- Helana, You know that it's only you who counts for me.

Helena: Jak ja jestem głupia.

- How stupid I am!

Ignacy: Kochanie, dla mnie najważniejszy jest jeden list, list który od ciebie dostałem, który sprawił, że jesteśmy tu i teraz pamiętasz (wyciąga z kieszeni i zaczyna czytać)

- Honey, there's only one letter the most important for me, the letter which I got from you, which caused we are here now, do you remember? (.....)

Chcę ciebie, rozumiesz? Chcę! Po nocach całych wołam, zrywam się do uścisków Twoich. Chcę ust (...)

I want you, do you understand? I want you! At nights I cry, I break into your hugs, I want your mouth

Musisz mi w końcu uwierzyć i zaufać.

You must believe me and trust me finally.

Helena: Dla ciebie unieważniłam swój wcześniejszy ślub.

- For you I annulled my previous wedding.

Ignacy: Przeceiż byłaś za młoda żeby wtedy wychodzić za mąż, nawet twój ojciec nie wyraził zgody na to małżeństwo. I bardzo dobrze. Teraz możemy cieszyć się tym, że jesteśmy razem. Wiem, że długo czekałaś.

- Mind you, you were too young to get married, even your father didn't approve that marriage. And that's great. Now, we may enjoy being together. I know, you've been waiting so long.

Helena: Mam nadzieję, że docenisz to co dla Ciebie robię.

I hope you will appreciate what I'm doing for you.

Ignacy: Zawdzięczam Ci wiele, opiekę nad moim chorym synem Alfredem, dzięki tobie mogłem wyjechać i koncertować. Wiedziałem, że mój syn będzie przy tobie bezpieczny. To ty dawałaś mi zawsze prawdziwe wsparcie i tylko z Tobą chcę spędzić resztę mojego życia. Kąsna będzie naszym wspólnym miejscem – opiekę nad nim powierzam właśnie tobie.

I owe you many things, caring for my son Alfred, thanks to you I could leave and give concerts. I knew that my son would be safe with you. It's you who always gave my support and it's you who I want to spend the rest of my life with.

Helena: Mogłeś zawsze na mnie liczyć i tym razem ci pomogę. To piękne miejsce, to dom, którym się zaopiekuję, ale pozwól mi zaopiekować się również tobą. Wiem jak dużo kosztują cie wysiłku i zdrowia koncerty, spotkania towarzyskie, wyjazdy. Będę ci zawsze towarzyszyć.

- You always could count on me and this time I'll help you. This place is beautiful, I will take care of that house but allow me to take care of you too. I know how much health and effort it costs you, all these concerts, social meetings and journeys. I will always accompany you.

Ignacy: Właśnie dlatego się z tobą ożeniłem kochana. Od tej pory obiecuję informować cię o wszystkich listach, które będę otrzymywał i które będę pisywał a także proszę cię żebyś towarzyszyła mi wszędzie tam, gdzie będę potrzebował twójego wsparcia.

- That's why I married you, my love. Since now I promise to inform you about all the letters I will receive and write. I'm asking you for your company wherever I may need your support.

Helena: Byłam cierpliwa i będę ale tylko jeśli będziemy ze sobą szczerzy.

- I was patient and I will be but only if we are honest to each other.

Ignacy: Dobrze kochana.

- All right my love.

Helena: Ta posiadłość potrzebuje dobrego zarządcy. Zajmę się tym, wiem że nie masz na to czasu. Czekają cię czwarte turnee po Stanach. Tak ważne jest ono dla ciebie. Wrócimy tu po jego zakończeniu. A teraz napisz do Heleny Modrzejewskiej. To jedyna kobieta, którą podziwiam za to, że podziwia ciebie.

- This property needs a good bailiff. I'll take care of that, I know you don't have time for such things. There's the fourth concert tour across the USA waiting for you. It's so important for you. We'll come back here after it has finished. Now, write to Helena Modrzejewska! She's the only woman I admire for her admiration for you.

Ignacy: Otrzymałem od niej list. Posłuchaj

- I've received a letter from her. Listen!

Kochany Ignacy, śledzę rozwój twojej kariery nieprzerwanie od naszego pierwszego spotkania w Zakopanem. Wiesz o tym, że cenię cię za to, że tak jak ja jesteś ambasadorem kultury naszego ukochanego ojczystego kraju. Wspominam pierwsze nasze spotkanie na amerykańskiej ziemi w Filadelfii. Byłam chora ale Twój widok dodał mi otuchy i sprawił że powoli powracałam do zdrowia. Nie da zapomnieć się Twojemu wielkiemu sukcesu. Do tej pory mam wino Paderewskiego, które zaczęto produkować nadając mu wysoką jakość. Może rozbawi cię to co napiszę, ale ostatnio widziałm perfumy Paderewskiego, koniecznie musisz poznać ich zapach. Zapraszam cię poraz kolejny, odwiedź mnie podczas swojego kolejnego turnee po Ameryce. Zabierz ze sobą małżonkę, tak bardzo chciałabym poznać kobietę, której udało się zdobyć twoje serce. Napisz mi proszę jakie nastroje w Polsce. Żyję ciągle nadzieją na odzyskanie państwowości naszego kraju, wierzę w to głęboko i wierzyć będę dopóki Polska ma takich patriotów jak ty.

- Dear Ignacy, I've been following your career development since our first meeting in Zakopane. You know I regard you for that you are, like me a culture ambassador of our beloved home country. I'm recollecting our first meeting on an American ground in Philadelphia. I was sick but Your sight gave me encouragement and made me recovering to health. It's impossible to forget Your great success. Till now I've been keeping the Paderewski's wine which was produced given a high quality mark. It may amuse you what I'm writing but recently I've seen Paderewski's perfume, you must smell its fragrance. For the umpteenth time I'm inviting you to visit me during your next tour around America. Take your spouse with you, I'd like to meet a woman who reached your heart. Write to me, please, about the atmosphere in Poland. I live with hope for regaining the statehood of our country, I believe in that deeply and I will believe in it till Poland has such patriots as you are.

Helena: To mądra kobieta. Wspaniała aktorka, proszę odpisz jej jak najprędzej ja w tym czasie zajme się sprawami dworu. Alfred z ciotką zasiedli już pewnie do powitalnego obiadu, poczekamy na ciebie.

- She's a wise woman, an amazing actress, please, write her back ASAP, I will take care of the manor house. Alfred and his aunt have probably started a welcoming dinner. We'll wait for you.

Ignacy:

Szanowna Heleno

List twój zastał nas z małżonką w Kaśnej. Ucieszyłem się ogromnie mogąc przeczytać pismo skreślone twoją piękną dłonią. Wspominasz bym napisał ci o mojej karierze. Doskonale wiesz, że to Ty dałaś mi na nią szansę. Po koncercie, który zorganizowałaś w Warszawie mogłem poczuć się jak prawdziwy pianista. Moje koncerty w Wielkiej Brytani, Paryżu czy w Ameryce dały mi poczucie, że w końcu dzięki muzyce mogę wiele uczynić.

Dear Helena,

Your letter found me and my wife in Kaśna. I was so glad to be able to read the text written with your beautiful hand. You mentioned to write you about my career. You perfectly know that it was you who gave me the chance for it. After the concert you organized in Warsaw, I could feel like a real pianist. My concerts in Great Britain, Paris or in America gave me the feeling that thanks to my music I can do so much.

Ślę wraz z małżonką pozdrowienia z miejsca, które stanie się moim domem

My wife and I are sending greetings from the place that will become my home.

1917 – Stany Zjednoczone

1917 – the United States of America

Popołudniową porą do salonu przybywają goście – Polonia Amerykańska. Kobiety zasiadają przy stoliku. Wchodzi Paderewski z żoną Heleną, skinieniem głowy wita się z gośćmi sprawia wrażenie jakby miał zasiąść do fortepianu. Ma jednak problem z dłońmi.

Ignacy: Nie mogę sobie dać rady z najprostszymi nawet utworami, palce mam jak z waty, nie potrafię wydobyć dźwięku.

I can't even cope with the easiest pieces, my fingers are like jelly, I can't extract the sound.

(*podchodzi do fortepianu*) Słyszysz Heleno- moje uderzenie jest jakieś dziwne.

Can you hear it, Helena? My stroke is strange somehow.

Helena: Mówiłam żebyś się oszczędzał. Twoje zdrowie jest najważniejsze.

I told you to save yourself. Your health is the most important.

Ignacy: Nic nie rozumiesz. Do momentu kiedy przyjechałem do Ameryki byłem prawie nie znany, jako pianista, ale po koncertach na tej amerykańskiej ziemi stałem się kimś, ale teraz ...
You don't understand anything, till the moment I came to America I had been almost unknown as a pianist but after the concerts on this American ground I've become someone, but now....

(pokazuje dłoń zrozpaczonej)

Helena: Nic właściwie nie jestem w stanie Ci poradzić. Lekarz zalecał Ci tylko odpoczynek, nic innego Ci nie pomoże.

Actually I can't advise you anything. The doctor ordered you to get rest, nothing else will help you.

Ignacy: Wiesz dobrze, że w tej chwili nie mogę sobie na to pozwolić, czeka mnie sporo koncertów . Co mogę zrobić?

You know well that in this moment I can't afford that, I have lots of concerts ahead, what can I do?

Helena: No tak! Prawie co dzień koncert, przy czym niekiedy i dwa, jeden popołudniowy — drugi wieczorny. Nie masz w ogóle czasu na odpoczynek. Podczas czwartego turnee po tej twojej Ameryce zagrałeś 93 koncerty. Normalny człowiek by tego nie wytrzymał.

That's right! Concerts almost every day, sometimes even twice a day, one in the afternoon and one in the evening. You don't have time for relax at all. During your fourth tour around this your America you have played 93 concerts. A normal man wouldn't endure it.

Ignacy: Heleno, zawsze mnie wspierasz i przecież rozumiesz, że nie mogę odpoczywać i nie mogę przestać grać. Nie robię tego dla siebie.

Helena, you always support me and you understand that I can't rest and I can't stop playing. I don't do it for myself.

Helena: A co jeśli ci zabronię! Ile razy musiałm przerywać te wasze narady w sprawie Polski do późnych godzin nocnych!

- And what If I forbid you! How many times I had to halt your late - night deliberations about Poland!

Ignacy: Jesteś moim aniołem, bez ciebie bym sobie nie poradził ale wiesz, że z każdym koncertem czuję, że wyzwolenie jest coraz bliżej – wyzwolenie ojczyzny. Przecież nie chodzi mi o nic innego.

- You're my angel, I wouldn't manage without you but you know I feel it with every concert that the liberation is closer – the liberation of the homeland. I care only about it.

Helena: Nie możesz stracić zdrowia, jeszcze kilka koncertów i staniesz się wrakiem człowieka, w żaden sposób wówczas nie pomożesz Polsce.

You can't lose your health, a few more concerts and you will become a wreck of a human, you won't help Poland in any way then.

Ignacy: Kochana nie złość się na mnie. To tylko wysiłek, któremu musimy wspólnie sprostać.
My dear, don't be angry with me. It's just an effort we both have to face.

Helena: Wiem, wiem, ciągle powtarzasz, że każdy człowiek powinien zdawać sobie sprawę z faktu, że dobre i trwałe wyniki osiągnąć można jedynie drogą krótkich, lecz ciągłych, codziennych wysiłków.

I know, I know, you keep saying that every man should realise the fact that good and solid results might be achieved only by short but continuous everyday efforts.

Ignacy: Jednorazowy wysiłek jest kompletnie jałowy. Prawdziwą umiejętność zarówno w nauce i w sztuce, jak i w każdym innych zajęciach, szczególnie politycznych zdobyć można tylko codzienną pracą i codziennym wysiłkiem. I to jest bezwzględnie pewne. I to jest ten mój wysiłek, codzienny wysiłek, który chce ofiarować mojej ojczyźnie.

A one-off effort is completely pointless. The real ability, in science as well as in art and also in other activities, especially political, might be gained by everyday work and effort. And that's absolutely sure. And that's my effort, everyday labour which I want to dedicate to my homeland.

(Wychodzą – koncert – nagranie)

Zostaje postać siedząca przy stoliku, która dalej przygląda się sytuacji.

Helena: Przepraszam, przecież prosiłam, naprawdę mój mąż musi odpocząć.

Excuse me but I have requested you, my husband really has to rest.

Edward: Pani Heleno proszę pozwolić mi porozmawiać chwilę z pani mężem. Proszę wybaczyć, nie przedstawiłem się: pułkownik Edward Hause, przyjaciel prezydenta Stanów Zjednoczonych

Mrs. Helena, please let me talk to your husband for a while. Please forgive me, I haven't introduced myself, colonel Edward Hause, the United States president's friend.

Helena: Ignacy, podejdz proszę do nas. Pan pułkownik Haus, współpracownik prezydenta Wilsona zapewne ma jakąś ważną sprawę do ciebie skoro pozostał po koncercie i oczekuje na ciebie.

Ignacy, please come to us. Col. Hause , the president Wilson's co-worker surely has some important issue to you since he stayed after the concert and he has been waiting for you.

Edward: Jeszcze raz pragnę panu podziękować za wzruszenia, które doznałem. Amerykanie kochają pańską muzykę mistrzu.

Once again I want to thank you for the emotions I experienced. The Americans love your music.

Ignacy: Występy przed amerykańską publicznością są zawsze dla mnie bardzo silnym przeżyciem.

Performances in front of American audience are always very emotional experience for me.

Edward: Pańska działalność społeczna spotyka się z wielką sympatią w Waszyngtonie.

Your social activity encounters great sympathy in Washington.

Ignacy: To nasze posłannictwo, powiedziałbym nawet obowiązek. Polska jeszcze raz stała się wielkim pobożowiskiem.

It's our mission, I would say our duty. Once again Poland has become a huge battlefield.

Edward: Prezydent myśli o proklamowaniu 1 stycznia dniem zbiórki na rzecz ofiar wojny w Polsce.

The president is thinking about proclaiming the 1st January to be a fund raising day for the war victims in Poland.

Ignacy: Proszę przekazać prezydentowi że uczucia wszystkich Polaków łączą się z jego szlachetnymi dążeniami.

Please, tell the president that the feelings of all Polish people are connecting with his noble aim.

Edward: Nie zamęczam już pana moim towarzystwem.

I won't tire you out with my company any more.

Ignacy: To spotkanie jest dla mnie niezwykle cenne.

This meeting is extremely valued for me.

Edward: Panie Paderewski po chwili rozmowy z panem wiem, że musi pan koniecznie spotkać się z prezydentem, zrobię wszystko żeby umożliwić to panu.

Mr. Paderewski after a minute of talking to you, I know that you necessarily have to meet the president, I'll do my best to enable you that.

Ignacy: Będzie to dla mnie niezwykle zaszczyt.

It will be the great honour for me.

(pożegnanie)

Helena: To szansa ! Cieszę się z Tobą Ignacy! A teraz pora odpocząć wreszcie.

It's a chance! I'm happy with you Ignacy! And now it's time to rest finally.

Ignacy: Heleno jeszcze jedna sprawa o której ciągle myślę. Mam wygłosić przemówienie do Poloni, czy zechciałabyś wysłuchać tego co przygotowałem.

Helena, there's only one more issue I'm thinking about all the time. I'm supposed to give a speech to the Polish Community Abroad. Would you be so kind and listen to what I've prepared?

Helena: Wiem, że nic nie zdołam cię powstrzymać. Słucham....

I know I can't stop you. I'm listening...

Ignacy: "Poświęciłem życie dla swojej Ojczyzny. Służyłem jej z całego serca i ze wszystkich sił moich, a wiecie, jak bardzo jest ona teraz nieszczęśliwa i jak cierpi. To ona wezwała mnie do służby. W takich okolicznościach nie liczy się ani wiek, ani stan zdrowia, ani ryzyko ciężkiej i długiej podróży". Rodacy proszę was... jeśli nie możemy złożyć w ofierze na ołtarzu ojczyzny naszego życia oddajmy choćby cząstkę naszą. Wspomóżmy finansowo naszych rodaków, którzy tak tej pomocy potrzebują.

Pamiętajcie, że patriotyzm jest w życiu politycznym tym, czym wiara jest w religii

"Wy tutaj w Ameryce bijecie się o honor, a my o naszą wolność. Czyli każdy walczy o to, czego mu brak."

"I've sacrificed my life to my homeland. I've served it with all my heart and with might and main, and you know, how unfortunate it is now, how it suffers. It was my homeland which called me up. In such circumstances the age doesn't count, nor your health, nor the risk of long and difficult journey." My fellow countrymen I'm begging you ... if we can't sacrifice our life on the homeland's altar, let's give at least our particle. Let's support our countrymen financially, they need our help so much.

(wychodzą, wcześniej Paderewski chowa swoje nuty do walizki)

1919 – Paryż – Wersal

1919 – Paris - Versailles

Dmowski z Paderewskim (Paderewski chodzi nerwowo) rozmawiają w oczekiwaniu na decyzję przedstawicieli państw ENTANTY w sprawie Polski.

Ignacy: Już trzy kwadranse po czasie.

It's been three quarters behind time already.

Dmowski: Zła zapowiedź.

It's a bad omen.

Ignacy: O czym Pan mówi?

What are you talking about?

Dmowski: Czuję, że wyrok będzie tylko formalnością. To nie oni podejmują decyzje, to masoneria, Żydzi, wszystkie sługi króla Prus – Zobacz Pan to jeszcze nie koniec.

I feel that the verdict will be just a formality. It's not them who make decisions. These are Masonry, Jews, all the servants of the Prussian king – you'll see, it's not the end.

Ignacy: O czym Pan mówi?

What are you talking about?

Wchodzi premier Wielkiej Brytani i mówi:

Nasze prace zbliżają się do końca i nie chcemy dać Niemcom pretekstu do zakłócenia pokoju, dlatego zdecydowaliśmy się na plebiscyt. Jestem pewny, że umocni on prawa Polski do Górnego Śląska.

Our work is coming to the end, we don't want to give the Germans the pretext to violate peace, that's why we decided to call the plebiscite. I'm sure, it will strengthen the Poland's rights to Upper Silesia.

Ignacy: Jest to straszliwy cios dla Polski. Polski naród tak mocno wierzył w sprawiedliwe zasady prezydenta Ameryki. Wierzył jak w Ewangelię. Jest to straszny cios.

It's a huge stroke for Poland. Polish nation strongly believed in honest rules of the American President. They believed in it like in an evangel. It's a horrible stroke.

Premier: Byłbym bardzo nieszczerzy gdybym nie podzielał pańskiego uczucia, ale jestem optymistą. Własnie amerykański obserwator ze Śląska doniósł mi, że panuje tam powszechne pragnienie przyłączenia się do Polski.

I would be dishonest if I didn't share your feelings but I'm an optimist. The American observer from Silesia has just reported me that there was a common desire to be joined to Poland.

Ignacy: A czy powiedział, że szaleje tam terror, że trwają rewizje, aresztowania, czy powiedział, że każdy może otrzymać nagrodę pieniężną 4 tysiące marek jeśli wskaże nawiska przywódców działających na rzecz przyłączenia Śląska do Polski. Czy powiedział Panu, panie

prezydencie, że tysiące Polaków uchodzą ze Śląska w obawie przed represjami, że umęczona ziemia spływa krwią?

Has he told you about the terror rampages, the perquisitions, the arrests? Has he told you that everybody can get a reward of 4000 marks if they tell the names of leaders acting for incorporation of Silesia into Poland? Has he told you Mr. President that thousands of Polish people are fleeing from Silesia, scared of repression, that the martyred ground is bleeding?

Premier: Mówił o plebiscycie na Śląsku a nie o polityce niemieckiej. Przecież, to będzie tylko przesunięcie w czasie przejęcie tych ziem przez Polskę.

He's told me about the plebiscite in Silesia not about the German politics. The acquisition of this land by Poland will be just postponed.

Ignacy: Nie byłbym szczery, gdybym nie powiedział jak wielką trwogą napelnia moje serce a wiem że serca także wszystkich Polaków powzięta decyzja ale polska delegacja przyjmie ją z należyty szacunkiem dla Pana panie prezydencie dla pana Clemensau ale też uczyni to z najgłębszym smutkiem.

I wouldn't be honest if I didn't admit how huge anxiety, caused by this decision, is filling my heart, and the hearts of all Polish people as well. But the Polish deputation will accept it with due respect for you Mr. President and you Mr. Clemensau. However they will do it with the deepest sadness.

Premier: Jest jeszcze sprawa mniejszosci narodowych. Konferencja ustaliła specjalne zobowiązania przyjete przez kraje, które otrzymują tak wielkie dobrodziejstwa z naszych rąk. Traktat o ochronie mniejszości narodowych ma na celu zapewnienie swobód mniejszościom na drodze konstytucyjnej. Prawa mniejszości narodowych będą odtąd stałą troską Ligi Narodów. Odrzucenie traktatu o mniejszości oznacza odrzucenie traktatu pokojowego .

There's also an issue of the national minorities. The conference has settled the obligations accepted by countries which receive so much blessing from our hands. The treaty on the protection of national minorities aims to ensure liberties for them on the constitutional path. Thenceforth the minorities' rights will get a constant attention of the League of Nations. The rejection of the minorities treaty means the rejection of the peace treaty.

Ignacy: Czy traktat o mniejszościach narodowych będzie miał powszechne zastosowanie?

Will the minorities treaty be common currency?

Premier: W przyszłości z pewnością tak. Obecnie będzie obowiązywał w Rumunii, Bułgarii, Czechosłowacji, na Węgrzech, Jugosławi, Turcji i Polsce.

In the future, certainly yes. Currently it will be in force in Romania, Bulgaria, Chechoslovakia, Hungary, Jugoslavia, Turkey and Poland.

Dmowski: Niemcy są wyłączone z tego systemu?

Is Germany excepted from that system?

Premier: W obecnej fazie tak.

In the current phase yes.

Dmowski: To znaczy że ludność niemiecka w Polsce będzie uprzywilejowana a polska w Niemczech pozbawiona wszelkich praw?

Does it mean that the German minority in Poland will be privileged while the Polish one in Germany will be deprived of any rights?

Premier: Powiedziałem już że Liga Narodów będzie pracowała nad upowszechnieniem tych zasad a ponadto panie Dmowski chciałem zaznaczyć że tu chodzi nie tylko o ludność niemiecką w Polsce, ale także żydowską.

I've already said that the League of Nations will work on making these rules common currency. Furthermore, Mr Dmowski I would like to point out that it's not only the case of the German people in Poland but also the Jewish people.

Dmowski: A jak zapewni pan ochronę Żydów w Niemczech?

And how are you going to provide protection for the Jews in Germany?

Premier: Jest to zagadnienie, które interesuje tylko wielkie mocarstwa i Niemcy

This is the problem in which only the Great Powers and Germany are interested.

Dmowski: Tak

Yes